

resteerd en door de Duitsers doodgeschoten. Kühn werd in juli '43 gegrepen en maakte toen een einde aan zijn leven¹; alleen Nico Kruyt wist op vrije voeten te blijven maar het is twijfelachtig of hij iets van belang heeft kunnen uitvoeren. De Nederlandse regering heeft van de hulp die *MI-6* aan de Russische geheime dienst verleend had, geen weet gehad, met dien verstande dat het Bureau Inlichtingen begin '44 wèl merkte dat zich een Russische agent (Nico Kruyt) in bezet gebied bevond. Kruyt had namelijk geen zendverbinding meer maar kon toen via een van de Nederlandse spionagegroepen gecodeerde telegrammen aan het Bureau Inlichtingen doorgeven die voor de Russische ambassade in Londen bestemd waren – zij werden te bestemder plaatse bezorgd.² Pas na de oorlog vernam Somer dat de betrokken agent met hulp van *MI-6* Nederland bereikt had.

★

Zoals uit het voorafgaande gebleken is, heeft de staatkundige verantwoordelijkheid voor de Nederlandse geheime diensten in de Londense periode (wij gaan niet verder dan het tweede kabinet-Gerbrandy) bij verschillende ministers berust. Voor de met *MI-6* samenwerkende Centrale Inlichtingendienst waren successievelijk Gerbrandy (tot juli '41), van Boeyen (tot februari '42) en Furstner verantwoordelijk, voor het Bureau Inlichtingen van Lidth. Gerbrandy was voorts de minister die de activiteit van de groep-Hazelhoff Roelfzema en van Visser 't Hooft (de Zwitserse Weg) voor zijn verantwoordelijkheid nam. Dijkhoorn heeft tot aan zijn aftreden (juni '41) in zoverre verantwoordelijkheid gedragen voor de aan *SOE* verleende hulp dat hij het was die er zorg voor droeg dat *SOE* de beschikking kreeg over sabotage-agenten. Na juni '41 is die hulpverlening voortgezet, eerst onder verantwoordelijkheid van van Boeyen (tot februari '42), vervolgens van Furstner (tot 1 juli '42), daarna opnieuw van van Boeyen (tot medio september '42), tenslotte van van Lidth. Deze laatste is mede verantwoordelijk geweest voor het werk van het Bureau Bijzondere Opdrachten.

En de overige ministers?

¹ D. Goulooze, die in Nederland een grote, voor de Sowjet-Unie werkende, communistische spionagegroep leidde, meende te weten dat Kühn de zelfmoordcapsule ingeslikt had die alle geheime agenten bij zich hadden, maar er is een aanwijzing dat Kühn op het Binnenhof tijdens zijn eerste verhoor uit een raam op de tweede verdieping gesprongen is, waarbij hij dodelijk gewond werd. ² De verzending van een Russisch antwoordtelegram werd geweigerd, toen de Russen niet bereid bleken de inhoud mee te delen.